

Název: Manuál pro vedoucí pracovníky škol

Realizátor: Sykora Swiss Consulting CZ, s.r.o.
Projekt: Škola jako úřad | reg. č. CZ.1.07/1.3.49/02.0015

ŠKOLA JAKO ÚŘAD

6. Podezření na požití omamných látek ze strany žáka na půdě školy

evropský
sociální
fond v ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

6. PODEZŘENÍ NA POŽITÍ OMAMNÝCH LÁTEK ZE STRANY ŽÁKA NA PŮDĚ ŠKOLY

6.1 Úvod

Česká republika, stejně jako i jiné státy, byla nelítostně zasažena vlnou užívání drog v jejich plné nebezpečnosti, což se projevuje jejich neustále stoupající konzumací a klesající hranicí experimentování s jejich užíváním. V bulletinu odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra České republiky z roku 2000 s názvem **Mládež, kriminalita a drogy** uvádí autor J. Chmelík, že jedním ze zásadních problémů jsou příčiny, které mladé lidi ke zneužívání drog vedou. K těmto, dle jeho tvrzení, patří tzv. krize mladé rodiny. Je zde konstatováno, že byznys, popularita, honba za ziskem a kariérou a další s sebou přináší nedostatek času rodičů na výchovu a komunikaci s dětmi, jejichž přízeň a svou komplexní zaneprázdněnost si rodiče následně „kupují a nahrazují“ hmotnými statky. Takové děti pak vychovává tzv. ulice či závadová parta, v níž zpravidla hlavní roli hraje morálně narušený jedinec, který si dokáže získat autoritu v kolektivu do té míry, že je k němu vzhlíženo jako k bohu. U psychicky slabších jedinců to pak může vést k tomu, že své společenské i osobní nesnáze začnou řešit užíváním drog.

V České republice **je trestné, když někdo vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed.** Z uvedeného vyplývá, že **samotné užívání návykových látek trestné není**, a to v žádném věku. Užívání takových látek osobami mladšími 18 let je však považováno za nebezpečné chování. Každý, kdo se ho dopouští, má nárok na pomoc zainteresovaných organizací (OSPOD, zdravotnická zařízení, K-centrum apod.).

Protizákonná distribuce návykových látek jakožto trestný čin či přestupek není nijak limitována množstvím, které žák distribuuje. Protizákonné přechovávání návykových látek je naopak limitováno množstvím, které u sebe dotyčná osoba v danou chvíli má – **množství větší než malé je kvalifikováno jako trestný čin** (menší množství je pak kvalifikováno jako přestupek, který nejprve prošetří Policie ČR a následně předá k šetření přestupkovému orgánu). Toto množství však nemusí mít žádný vliv na kázeňský postih žáka nebo studenta. Pokud má pracovník školy **důvodné podezření**, že ve škole došlo či dochází k distribuci návykových látek, musí o této skutečnosti vyrozumět vedení školy, a to následně místně příslušné oddělení Policie ČR (podezření ze spáchání trestného činu), čímž splní svou **zákonnou povinnost přikazít protiprávní jednání**. Pokud se takového jednání dopustila osoba mladší 18 let či proti takové osobě bylo namířeno, je zároveň povinností školy **vyrozumět zákonného zástupce žáka či studenta a OSPOD**.

Problematika užívání návykových látek na půdě školy je upravena školním řádem každé školy – **všem osobám v prostorách školy je zakázáno užívat návykové látky** (alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobící ovlivnit psychiku člověka, jeho ovládací a rozpoznávací schopnosti a sociální chování).

Spolupráce školy a zákonných zástupců je vyžadována při zjištění závažného chování také samotnými zákonnými zástupci. Pokud však přenos informací v tomto směru nefunguje, **nemá škola pravomoc se takovou situací zabývat, pokud nemá podezření na požití či přechovávání návykové látky a navíc nemá souhlas zákonného zástupce k testování žáka na požití návykové látky.**

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

6. PODEZŘENÍ NA POŽITÍ OMAMNÝCH LÁTEK ZE STRANY ŽÁKA NA PŮDĚ ŠKOLY

6.2 Teoretické vymezení

6.2.1 Slovníček pojmů

Dítě – osoba mladší 15 let.

Minimální preventivní program – jedná se o modelový rámec pro školní preventivní program.

Mladistvý – osoba, která dosáhla věku 15 let, ale ještě nedovršila 18. rok věku.

Množství větší než malé – hranice množství držených omamných a psychotropních látek, která vymezuje trestný čin. Od dubna 2014 určeno nově Nejvyšším soudem¹ takto:

- pervitin více než 1,5 g
- marihuana více než 10 g sušiny
- extáze více než 4 tablety
- hašiš více než 5 gramů
- kokain více než 1 g
- heroin více než 1,5 g
- lysohlávky více než 40 plodnic houby

Návyková látka – chemická látka (omamné a psychotropní látky), která při užití mění prožívání, vnímání, chování a tělesné procesy a může vyvolat návykové užívání nebo závislost.

Omamné a psychotropní látky – látky uvedené v přílohách k nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek.

Prekursor – výchozí látka, z níž se vyrábí droga.

Primární prevence – prevence zaměřená na zabránění vzniku drogové závislosti či styku osoby s drogou.

Přestupek – delikt nížeho stupně závažnosti než trestný čin, které je společensky škodlivé a které je výslovně za přestupek označeno zákonem - buď přímo zákonem o přestupcích, nebo i jiným zvláštním zákonem.

Screeningový test – test na přítomnost drog a jiných metabolitů ve formě papírových proužků či destiček napuštěných sloučeninami, které reagují s určitou drogou či skupinou drog nebo jejich metabolitů rozpouštěných v moči.

Sekundární prevence – tato prevence má za úkol vyléčit závislost, zabránit relapsům onemocnění a minimalizovat újmy na zdraví způsobené toxickými účinky drog.

Terciární prevence – tato prevence zahrnuje nejrůznější postupy z oblasti „harm reduction“ (snižování rizik) při užívání drog. Jejím základem není eliminovat drogy a drogovou závislost, ale snaží se s uživateli pracovat tak, aby negativní důsledky byly co nejmenší.

Trestný čin – jednání, kterým pachatel zásadním způsobem poškozuje nebo ohrožuje státní moc chráněné zájmy a které proto stát trestá zpravidla vězením nebo jiným způsobem. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.

1 <http://www.policie.cz/clanek/mnozstvi-vetsi-nez-male.aspx>

6. PODEZŘENÍ NA POŽITÍ OMAMNÝCH LÁTEK ZE STRANY ŽÁKA NA PŮDĚ ŠKOLY

6.2.2 Legislativní vymezení

- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů – **pozor, od 1. ledna 2015 aktualizace**
- Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami způsobenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů – **pozor, od 1. ledna 2015 aktualizace**
- Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů – **pozor, od 1. září 2014 aktualizace**
- Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů
- 104/1991 Sb., Úmluva o právech dítěte
- Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek

6.3 Jak postupovat, na co si dát pozor

Postup při nálezů podezřelé látky ve škole je třeba vymezit ve školním řádu, a to vč. zákazu užívání a dalších forem nakládání, nošení návykových látek do školy i vstupu do školy pod jejich vlivem. Kromě toho je třeba do školního řádu uvést také sankce za porušení takových zákazů.

Škola v tomto ohledu vykonává tzv. **primární prevenci** (informace k ochraně před užíváním návykových látek, informace o návykových látkách, informace o nebezpečnosti užívání návykových látek, informace o zainteresovaných institucích a subjektech, možnosti řešení příp. problému s užíváním apod.), a to různými formami a s pomocí různých osob, institucí a organizací.

V rámci své funkce škola spolupracuje s dalšími zainteresovanými subjekty (ať již na základě dobrovolnosti či z pozice zákonné ohlašovací povinnosti). Jedná se zejména o místně příslušné oddělení Policie ČR, místně příslušný OSPOD, zákonné zástupce žáka či studenta, školská poradenská zařízení apod.

6.3.1 Alkohol ve škole

Prodej nebo podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let je zakázáno, stejně jako jeho nabízení nebo podporování v konzumaci.

Ve vnitřních i vnějších prostorách škol a na školních akcích je zakázáno požívat alkoholické nápoje. Tento zákaz by měl být vymezen školním řádem, kde by měly být kromě jiného stanoveny také sankce za jeho porušení.

Nález alkoholu ve škole

NÁVODNÝ POSTUP

1. podezřelou tekutinu nepodrobuje škola žádnému testu ke zjištění její chemické struktury
2. nálezce informuje bez prodlení ředitele, příp. zástupce ředitele

6. PODEZŘENÍ NA POŽITÍ OMAMNÝCH LÁTEK ZE STRANY ŽÁKA NA PŮDĚ ŠKOLY

3. tekutina je uložena u ředitele, příp. zástupce ředitele pro případ usvědčujícího důkazu
4. o nález podezřelé tekutiny ve škole je sepsán stručný záznam

Nález alkoholu u žáka

NÁVODNÝ POSTUP

1. podezřelou tekutinu nepodrobuje škola žádnému testu ke zjištění její chemické struktury
2. nálezce informuje bez prodlení ředitele, příp. zástupce ředitele
3. tekutina je uložena u ředitele, příp. zástupce ředitele pro případ usvědčujícího důkazu
4. škola bezodkladně informuje místně příslušné oddělení Policie ČR z důvodu podezření ze spáchání trestného činu „podání alkoholu dítěti“ podle ust. § 204 trestního zákoníku
5. rozhovor se žákem k získání informací – je mu přítomný i ředitel či zástupce ředitele
6. sepsání stručného záznamu o nález alkoholu ve škole s vyjádřením žáka/studenta, u něhož byl nalezen, datem, místem, časem nález a jménem daného žáka/studenta. Zápis je podepsán nejen pracovníkem školy, ale i žákem, u něhož byl alkohol nalezen, či který jej odevzdal. Pokud podpis odmítá, je tato skutečnost do zápisu uvedena.
7. záznam je uložen u školního metodika prevence
8. vyrozumění zákonných zástupců, příp. také OSPOD (jedná-li se o opakovaný nález u téhož žáka)
9. pokud je podezření, že alkohol obsahuje i jiné příměsi, a byl nalezen u žáka, který se jím intoxikoval, je třeba zavolat lékaře a zajištěnou tekutinu mu předat

Konzumace alkoholu ve škole

NÁVODNÝ POSTUP

1. po přistižení žáka či studenta při konzumaci alkoholu v prostorách školy, v době školního vyučování či na školních akcích je třeba mu v další konzumaci zabránit, a to odebráním alkoholických nápojů
2. pokud hrozí žákovi či studentovi dle posouzení pracovníka školy nějaké nebezpečí, je žákovi či studentovi zajištěna nezbytná pomoc a péče a přivolána lékařská služba první pomoci
3. škola bezodkladně informuje místně příslušné oddělení Policie ČR z důvodu podezření ze spáchání trestného činu „podání alkoholu dítěti“ podle ust. § 204 trestního zákoníku
4. rozhovor se žákem k získání informací – je mu přítomný i ředitel či zástupce ředitele
5. pokud dle posouzení pracovníka školy žákovi či studentovi žádné nebezpečí nehrozí, sepiše stručný záznam s vyjádřením žáka/studenta, datem, místem, časem nález a jménem žáka. Tento záznam podepisuje také žák, u něhož byl alkohol nalezen, či jej odevzdal. Pokud podpis odmítá, je tato skutečnost do zápisu uvedena.
6. záznam je uložen u školního metodika prevence
7. pokud žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola bezodkladně zákonné zástupce a vyzve je, aby si žáka či studenta vyzvedli

6. PODEZŘENÍ NA POŽITÍ OMAMNÝCH LÁTEK ZE STRANY ŽÁKA NA PŮDĚ ŠKOLY

POZOR

Zákonné zástupce je třeba o události informovat vždy, a to i v případě, že žák či student je výuky schopen.

8. pokud nelze zákonné zástupce sehnat, či se jedná o opakované porušení tohoto zákazu, vyrozumí škola příslušný OSPOD a vyčká jeho pokynů (škola může od OSPOD vyžadovat také pomoc)
9. v případě zájmu poskytuje škola zákonným zástupcům a žákům či studentům potřebné informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace
10. stanovení sankce v souladu se školním řádem – dle závažnosti lze udělit napomenutí třídního učitele, důtku třídního učitele, důtku ředitele školy apod.

POZOR

Stejný postup je aplikován i v případě, že žák či student je pod vlivem alkoholu a nelze prokázat, že se intoxikoval ve škole.

POZOR

Pokud je důvodné podezření, že žák je alkoholem intoxikován, může pedagogický pracovník provést **orientační test na přítomnost alkoholu** (dechová zkouška). Je zde třeba uvést, že se jedná pouze o situace, resp. formy výuky, které představují odůvodněné riziko ohrožení života nebo zdraví žáka či studenta nebo jiných osob či riziko poškození majetku. V ostatních situacích lze orientační test provést **pouze na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce či zletilého žáci či studenta s orientačním testováním žáka na přítomnost alkoholu.**

Takový souhlas je možno získat při nástupu do konkrétní školy a může být platný po celou dobu docházky do ní.

6.3.2 Omamná a psychotropní látka ve škole

Je-li **důvodné podezření, že má konkrétní žák či student u sebe omamnou či psychotropní látku**, je nezbytné o tomto faktu neprodleně informovat příslušné oddělení Policie ČR, jelikož se jedná o **podezření ze spáchání trestného činu či přestupku**. Dále škola informuje zákonné zástupce žáka či studenta. Po těchto úkonech je nezbytné žáka izolovat od ostatních a mít jej pod neustálým dohledem, a to až do příjezdu hlídky Policie ČR. **Není povoleno provádět u žáka či studenta osobní prohlídku či prohlídku jeho věcí.**

Nález podezřelé látky ve škole

NÁVODNÝ POSTUP

1. podezřelou látku nepodrobuje škola žádnému testu ke zjištění její chemické struktury
2. nálezce informuje bez prodlení ředitele, příp. zástupce ředitele
3. za přítomnosti dalšího pracovníka školy je podezřelá látka nálezcem za použití gumových/latexových rukavic vložena do obálky, na níž je napsáno datum, místo a čas nález. Obálka je přelepena, přelep opatřen razítkem školy a podpisem nálezcem a umístěna do školního trezoru. Následně je obálka předána přivolané policejní hlídce.

6. PODEZŘENÍ NA POŽITÍ OMAMNÝCH LÁTEK ZE STRANY ŽÁKA NA PŮDĚ ŠKOLY

4. sepsání stručného záznamu o nálezů podezřelé látky ve škole
5. o nálezů podezřelé látky je vyrozuměno místně příslušné oddělení Policie ČR, které následně provádí identifikaci a zajištění podezřelé látky (pokud tak nebylo učiněno již dříve)

POZOR

Pracovník školy nemusí provést zajištění podezřelé látky. Děje se tak většinou při větší časové prodlevě příjezdu hlídky Policie ČR.

Nález podezřelé látky u žáka

NÁVODNÝ POSTUP

1. podezřelou látku nepodrobuje škola žádnému testu ke zjištění její chemické struktury
2. nálezce informuje bez prodlení ředitele, příp. zástupce ředitele
3. za přítomnosti dalšího pracovníka školy je podezřelá látka nálezce za použití gumových/latexových rukavic vložena do obálky, na níž je napsáno datum, místo a čas nálezů. Obálka je přelepena, přelep opatřen razítkem školy a podpisem nálezce a umístěna do školního trezoru.
4. rozhovor se žákem k získání informací – je mu přítomný i ředitel či zástupce ředitele
5. sepsání stručného záznamu o nálezů podezřelé látky ve škole s vyjádřením žáka/studenta, u něhož byla nalezena, datem, místem, časem nálezů a jménem daného žáka/studenta. Zápis je podepsán nejen pracovníkem školy, ale i žákem, u něhož byla podezřelá látka nalezena, či který ji odevzdal. Pokud podpis odmítá, je tato skutečnost do zápisu uvedena.
6. záznam je uložen u školního metodika prevence
7. o nálezů podezřelé látky je vyrozuměno místně příslušné oddělení Policie ČR, které následně provádí identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonné zástupce žáka/studenta
8. pokud je podezřelá látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, je zajištěná látka předána přivolanému lékaři

Konzumace podezřelé látky ve škole

NÁVODNÝ POSTUP

1. po přistižení žáka či studenta při konzumaci omamných či psychotropních látek v prostorách školy, v době školního vyučování či na školních akcích je třeba mu v další konzumaci zabránit, a to odebráním takových látek za přítomnosti další osoby
2. pokud hrozí žákovi či studentovi dle posouzení pracovníka školy nějaké nebezpečí, je žákovi či studentovi zajištěna nezbytná pomoc a péče a přivolána lékařská služba první pomoci a Policie ČR (pokud již nebyla přivolána dříve)
3. vyrozumění vedení školy
4. rozhovor se žákem k získání informací – je mu přítomný i ředitel či zástupce ředitele

6. PODEZŘENÍ NA POŽITÍ OMAMNÝCH LÁTEK ZE STRANY ŽÁKA NA PŮDĚ ŠKOLY

5. sepsání stručného záznamu o nálezů podezřelé látky ve škole s vyjádřením žáka/studenta, u něhož byla nalezena, s datem, místem, časem nálezů a jménem daného žáka/studenta. Záznam obsahuje také informaci, zda byly provedeny orientační testy na přítomnost omamné či psychotropní látky v těle, příp. další vyšetření, vč. jejich výsledků. Zápis je podepsán nejen pracovníkem školy, ale i žákem, u něhož byla látka nalezena, či který ji odevzdal. Pokud podpis odmítá, je tato skutečnost do zápisu uvedena.
6. záznam je uložen u školního metodika prevence
7. pokud žák není schopen pokračovat ve vyučování či dbát pokynů zaměstnanců školy, vyrozumí škola bezodkladně zákonné zástupce a vyzve je, aby si žáka či studenta vyzvedli

POZOR

Zákonného zástupce je třeba o události informovat vždy, a to i v případě, že žák či student je výuky schopen. Také v tomto případě je škola povinna splnit oznamovací povinnost vůči OSPOD.

Zákonný zástupce má pak právo se k této skutečnosti a postupu školy písemně vyjádřit.

8. pokud nelze zákonné zástupce sehnat, vyrozumí škola příslušný OSPOD a vyčká jeho pokynů (škola může od OSPOD vyžadovat také pomoc)
9. v případě zájmu poskytuje škola zákonným zástupcům a žákům či studentům potřebné informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace
10. stanovení sankce v souladu se školním řádem – dle závažnosti lze udělit napomenutí třídního učitele, důtku třídního učitele, důtku ředitele školy apod. Při udělování sankcí je třeba **rozlišovat uživatele**, který je nebezpečný pouze sám sobě, **od distributora**, který je nebezpečný všem.

POZOR

Stejný postup je aplikován i v případě, že žák či student je pod vlivem omamné či psychotropní látky a nelze prokázat, že se intoxikoval ve škole.

POZOR

Distribuce omamných a psychotropních látek je trestným činem, užívání takových látek pouze porušením školního řádu!

POZOR

Pokud je důvodné podezření, že žák je omamnou či psychotropní látkou intoxikován, může pedagogický pracovník provést **orientační test na přítomnost omamné či psychotropní látky** (zkouška ze slin). Je zde třeba uvést, že se jedná pouze o situaci, resp. formy výuky, které představují odůvodněné riziko ohrožení života nebo zdraví žáka či studenta nebo jiných osob či riziko poškození majetku. V ostatních situacích lze orientační test provést také, ovšem **pouze na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce či zletilého žáci či studenta s orientačním testováním žáka na přítomnost omamných a psychotropních látek**. V případě pozitivního testu jej plně hradí zákonný zástupce, pokud s tím v souhlasu s testováním souhlasil.

Takový souhlas je možno získat při nástupu do konkrétní školy a může být platný po celou dobu docházky do ní.

6. PODEZŘENÍ NA POŽITÍ OMAMNÝCH LÁTEK ZE STRANY ŽÁKA NA PŮDĚ ŠKOLY

6.3.3 Tabákové výrobky ve škole

Ve vnitřních i vnějších prostorách škol a na školních akcích je zakázáno kouřit, a to všem osobám. Nelze zde ani vytvářet kuřárny či místa pro kouření vyhrazená. Tento zákaz by měl být vymezen školním řádem, kde by měly být kromě jiného stanoveny také sankce za jeho porušení.

Prostory školy (vnitřní i vnější) je třeba označit viditelným textem „Zákaz kouření“ doplněným grafickou značkou zákazu kouření.

Konzumace tabákových výrobků ve škole

NÁVODNÝ POSTUP

1. po přistižení žáka či studenta při konzumaci tabákových výrobků v prostorách školy, v době školního vyučování či na školních akcích je třeba mu v další konzumaci zabránit, a to odebráním tabákových výrobků
2. sepsání stručného záznamu s vyjádřením žáka/studenta – především je třeba zjistit, od koho tabákový výrobek dostal
3. záznam je uložen u školního metodika prevence
4. o porušení zákazu konzumace tabákových výrobků je informován zákonný zástupce
5. pokud se jedná o závažný případ (s ohledem na věk či chování žáka, studenta) a pokud se jednání opakuje, vyrozumí o tomto jednání škola také OSPOD (škola může od OSPOD vyžadovat také pomoc)
6. stanovení sankce v souladu se školním řádem – dle závažnosti lze udělit napomenutí třídního učitele, důtku třídního učitele, důtku ředitele školy apod.

6.3.4 Minimální preventivní program

Minimální preventivní program (MPP) je modelovým rámcem pro školní preventivní program. Tento dokument by měl definovat dlouhodobé a krátkodobé cíle preventivního programu a aktivit školy. Jeho cílem je oddalovat, zcela omezovat nebo snižovat výskyt rizikového chování a zvyšovat schopnost žáků a studentů činit informovaná a zodpovědná rozhodnutí ve svém životě.

MPP se vypracovává na příslušný školní rok nebo v časově delším horizontu. Vypracovává jej školní metodik prevence ve spolupráci s ostatními pedagogickými pracovníky v závislosti na specifických regionu, školy a aktuální situaci ve škole. Kromě toho vypracovává také závěrečnou evaluační zprávu za příslušný školní rok, která je součástí výroční zprávy školy.

Jako modelovou strukturu MPP lze využít publikaci „Doporučená struktura a rozsah Minimálního preventivního programu školské prevence rizikového chování“.²

Doporučený celkový rozsah MPP představuje v součtu **86 hodin napříč celou základní školou**.

POZOR

Účinky drog na dosud nezralý organismus jsou masivnější, často i odlišné od běžného efektu, navíc duševní nevyzrálost jedince umožňuje snadnou manipulovatelnost. Proto jsou děti a mladiství nejvíce ohroženou skupinou a převážná část specifických preventivních programů je zaměřena právě na ně a bývá součástí výchovně vzdělávacího procesu na školách.

² Miovský, M.; Skácelová, L.; Čablová, L.; Veselá, M.; & Zapletalová, J.: Doporučená struktura a rozsah Minimálního preventivního programu školské prevence rizikového chování, 2012, Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga

6. PODEZŘENÍ NA POŽITÍ OMAMNÝCH LÁTEK ZE STRANY ŽÁKA NA PŮDĚ ŠKOLY

6.3.5 Testování na požití návykové látky

Testování na přítomnost alkoholu se provádí pomocí dechové zkoušky, testování na přítomnost omamné či psychotropní látky pomocí zkoušky ze slin. Pro jeho využití je třeba zajistit **souhlasné prohlášení zákonných zástupců, resp. zletilého žáka, k možnosti orientačního testování na přítomnost návykových látek v lidském organismu**. Zde je ovšem třeba podotknout, že ne všichni zákonní zástupci mají o problematice testování návykových látek dostatek informací a uvědomují si všechny důsledky, které z tohoto opatření vyplývají. **Plošné testování žáků a studentů není odbornou veřejností příliš doporučováno.**

Screeningové testy na přítomnost omamných a psychotropních látek používané ve školách mají většinou formu papírových proužků či destiček napuštěných sloučeninami, které reagují s určitou látkou nebo skupinou látek či jejich metabolitů rozpuštěných v moči. Tyto testy zjišťují pouze, zda návyková látka je, či není přítomna. Je třeba si uvědomit, že některé návykové látky se tímto způsobem netestují, či je není možno zachytit po konkrétní době, nelze tak ani ověřit, zda je testovaný pod vlivem nějaké látky akutně. Kromě toho nejsou všechny tyto testy ani stejně spolehlivé a dokonce je možné, že test bude tzv. **falešně pozitivní** (z důvodu nedodržení pokynů výrobce při testování, kontaminace vzorku cizorodou látkou, zkrácením užitím některých léků a potravin apod.) či **falešně negativní** (návyková látka byla požitá, ale test ji nezachytí).

Pokud se stane, že je výsledek testu pozitivní a testovaný požití drogy odmítá, je třeba zaslat vzorek moči v dostatečném množství k ověření do toxikologické laboratoře a žádat konfirmační vyšetření a interpretaci.

6.4 Praktické poznámky

6.4.1 Otázky a odpovědi

1. Jak je to s ohlašovací povinností školy vůči Policii ČR a OSPOD?

Pokud se jedná o podezření ze spáchání trestného činu či přestupku, je třeba příslušné oddělení **Policie ČR** informovat vždy.

V případě alkoholických nápojů je Policie ČR informována, pokud je zjištěna konzumace ve škole, neboť se jedná o podezření ze spáchání trestného činu „podání alkoholu dítěti“.

V případě omamných a psychotropních látek je Policie ČR informována, pokud má pracovník školy důvodné podezření, že konkrétní žák u sebe přechovává tuto látku (opět se jedná o podezření ze spáchání trestného činu či přestupku). Policie ČR je informována i v případě, že dojde k nález takové látky ve škole či u konkrétního žáka, či je zjištěna konzumace takové látky žákem ve škole.

Informování **OSPOD** se děje u alkoholu v případě, že se jedná o opakovaný nález u téhož žáka. Jedná-li se o zjištění konzumace alkoholu ve škole, je OSPOD informován, pokud je konzumace opakovaná a pokud nelze sehnat zákonné zástupce. Co se týče omamných a psychotropních látek, je OSPOD informován, pokud nelze sehnat zákonné zástupce či je konzumace opakovaná. Při konzumaci tabákových výrobků je OSPOD informován v případě, že se jedná o závažný případ vzhledem k věku a dalším specifikům či se jedná o opakované porušení zákazu.

6. PODEZŘENÍ NA POŽITÍ OMAMNÝCH LÁTEK ZE STRANY ŽÁKA NA PŮDĚ ŠKOLY

2. Máme žáky plošně testovat na přítomnost návykové látky v těle?

Plošné screeningové testování na přítomnost návykové látky v těle není doporučováno z mnoha důvodů. Jedním může být i neochota spolupráce cílové skupiny. V jednom z případů, kdy byl ve škole žákům oznámen záměr testování, se celá třída rozhodla, že na protest si před testem všichni zakouří marihuanu. Místo zastrašení zde fungoval úplně odlišný efekt, a to vyprovokování žáků, vč. dosud neexperimentujících, k požití konkrétní drogy.

3. Jaké jsou vhodné a nevhodné techniky primární prevence?

Ke vhodným formám primární prevence patří:

- a) **přednášky a besedy**
- b) **komponované pořady** - přednášky a diskuse o drogách spojené s hudební, filmovou produkcí, setkáním se zajímavou osobností
- c) „klasické“ **peer programy** (vrstevnické) - vybrané děti (dobrovolníci) projdou speciálním školením a pak šíří mezi svými vrstevníky protidrogové postoje. Tato metoda vyžaduje náročné vedení zkušeného odborníka.
- d) **dlouhodobé programy** - jedná se vlastně o souhrn výše uvedených postupů rozložených v dlouhém časovém úseku. Zaručí kontakt s kolektivem v průběhu několika let, což je efektivnější, ale zároveň obtížné.

V primární prevenci zpravidla nefungují:

- programy založené pouze na předávání informací
- programy založené na varovných sloganech a odstrašujících příbězích
- jednorázové programy
- krátkodobé a málo intenzivní programy
- programy bez interaktivních prvků založené na pasivním vstřebávání informací a bez návaznosti na rozvoj dovedností, bez výměny zkušeností a zpětné vazby
- programy, které neodpovídají potřebám cílové skupiny
- programy realizované osobami bez dostatečných zkušeností a schopností program vést nebo osobami, které nejsou cílovou populací respektovány a uznávány
- kampaně ve sdělovacích prostředcích zaměřené na obecnou populaci (především pokud se jedná o programy a kampaně bez jasného sdělení nebo kampaně podávající neúplné informace)
- spoléhání se na jeden typ preventivních programů
- setrvačnost v realizaci programu se stále stejným obsahem a způsobem
- implementace školní politiky nulové tolerance
- testování drog z moči

6.4.2 Příklady z praxe, dobré a špatné zkušenosti

- V jedné ze škol funguje bezplatná právní poradna, kde je v pravidelných konzultačních hodinách přítomen advokát schopný pomoci se základními úkony a problematikou a doporučit nejvhodnější postup, zainteresované organizace a subjekty apod.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Ústecký kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

6. PODEZŘENÍ NA POŽITÍ OMAMNÝCH LÁTEK ZE STRANY ŽÁKA NA PŮDĚ ŠKOLY

- Ve většině případů jsou zákonní zástupci žáka či studenta rádi, že informace o problematickém chování dostanou a že je možnost jej řešit. Problém se často neprojevuje právě v rodinném kruhu, ale s přáteli, ve škole. Rodiče pak často o možném problému ani nevědí. Problém je však se zákonnými zástupci, kteří nejsou ochotni si připustit fakt, že by zrovna jejich dítě užilo drogu či dokonce bylo závislé. Škola rodiče informuje, ti si pro něj přijdou, odvezou jej do zdravotnického zařízení, ale dále nespolupracují. Nechtějí informace, slyšet, co se stalo, nechtějí situaci řešit. Škola v takovém případě nemá právo činit další kroky.
- V rámci této problematiky je možno oslovit a spolupracovat s Národním protidrogovým centrem (<http://www.policie.cz/narodni-protidrogova-centrala-skpv.aspx>).
- Jak napomoci prevenci užívání návykových látek:
 - o ochotní pedagogičtí pracovníci, metodik prevence, školní psycholog, výchovný poradce apod.,
 - o znalost prostředí, z něhož děti, žáci a studenti pocházejí,
 - o posilování hodnot jako je úcta k rodičům a straším, solidarita, umění se postarat a zajímat se o ostatní, vnímání rozdílnosti jako kladu, apod.,
 - o využívání adaptačních kurzů,
 - o budování kladných vztahů mezi žákem, rodinou a školou.

6.5 Vzorové dokumenty

Souhlas zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka s orientačním testováním žáka na přítomnost návykové látky v organismu

Souhlas zletilého studenta nebo zákonného zástupce nezletilého žáka s orientačním testováním žáka nebo studenta na přítomnost alkoholu nebo NL

6. PODEZŘENÍ NA POŽITÍ OMAMNÝCH LÁTEK ZE STRANY ŽÁKA NA PŮDĚ ŠKOLY

SOUHLAS ZÁKONNÉHO ZÁSTUPCE ŽÁKA NEBO ZLETILÉHO ŽÁKA S ORIENTAČNÍM TESTOVÁNÍM ŽÁKA NA PŘÍTOMNOST NÁVYKOVÉ LÁTKY V ORGANISMU

Škola, adresa, razítko:

Souhlasné prohlášení zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka k možnosti orientačního testování přítomnosti návykových látek v lidském organismu v průběhu školní docházky v naší škole (v průběhu školního roku).

Způsob testování:

Testování na přítomnost alkoholu pomocí dechové zkoušky, na přítomnost ostatních návykových látek pomocí zkoušky z potu nebo ze slin.

Jméno žáka

Souhlasím s možností orientačního testování přítomnosti návykových látek u sebe (zletilý žák) nebo u mého syna/dcery, existuje-li důvodné podezření na požití návykové látky.

Beru na vědomí, že v případě pozitivního nálezu orientačního testu, mám jako zákonný zástupce nezletilého žáka nebo zletilý žák právo požadovat provedení lékařského laboratorního vyšetření. Současně беру на vědomí, že v případě pozitivního testu na přítomnost návykové látky jsem ze zákona povinen uhradit náklady na provedení testu a stejně tak případnou dopravu do zdravotnického zařízení.

Současně tímto potvrzuji, že jsem byl ze strany školy/školského zařízení informován o způsobu, jakým se testování provádí, důvodech pro provedení testování a možných důsledcích testování písemnou formou.

Zároveň беру на vědomí, že v případě pozitivního nálezu orientačního testu na návykové látky budou v níže uvedených konkrétních případech vůči výše jmenovanému žákovi uplatňována následující výchovná opatření:

- příchod do školy nebo na akci pořádanou školou pod vlivem návykové látky výchovné opatření
- opakovaný příchod do školy nebo na akci pořádanou školou pod vlivem návykové látky výchovné opatření
- požití návykové látky ve škole nebo na akci pořádané školou výchovné opatření
- opakované požití návykové látky ve škole nebo na akci pořádané školou výchovné opatření
- a další....

V..... dne.....

podpis zákonného zástupce nebo zletilého žáka

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

6. PODEZŘENÍ NA POŽITÍ OMAMNÝCH LÁTEK ZE STRANY ŽÁKA NA PŮDĚ ŠKOLY

SOUHLAS ZLETILÉHO STUDENTA NEBO ZÁKONNÉHO ZÁSTUPCE NEZLETILÉHO ŽÁKA S ORIENTAČNÍM TESTOVÁNÍM ŽÁKA NEBO STUDENTA NA PŘÍTOMNOST ALKOHOLU NEBO NÁVYKOVÉ LÁTKY

Škola, adresa, razítko:

Souhlasné prohlášení zletilého studenta nebo zákonného zástupce nezletilého žáka k možnosti orientačního testování přítomnosti návykových látek (alkoholu a NL) v lidském organismu v průběhu školní docházky v naší škole (v průběhu školního roku).

Způsob testování:

Testování na přítomnost alkoholu pomocí dechové zkoušky, na přítomnost omamné psychotropní látky pomocí zkoušky ze slin.

Jméno žáka/studenta

Souhlasím s možností orientačního testování přítomnosti návykových látek u sebe (zletilý student) nebo u mého nezletilého syna/dcery, existuje-li důvodné podezření na požití návykové látky.

Beru na vědomí, že v případě pozitivního nálezu orientačního testu, mám jako zákonný zástupce nezletilého žáka nebo zletilý student právo zajistit provedení lékařského laboratorního vyšetření, jehož náklady se v případě jeho pozitivního výsledku tímto zavazuji plně uhradit, včetně certifikovaného testu na NL.

Současně tímto potvrzuji, že jsem byl ze strany školy/školského zařízení informován o způsobu, jakým se testování provádí, důvodech pro provedení testování a možných důsledcích testování písemnou formou.

Zároveň beru na vědomí, že v případě pozitivního nálezu testu na návykové látky budou vůči výše jmenovanému žákovi/studentovi uplatňována následující sankční opatření:

.....
.....
.....
.....

V..... dne.....

podpis zákonného zástupce nebo zletilého studenta

6. PODEZŘENÍ NA POŽITÍ OMAMNÝCH LÁTEK ZE STRANY ŽÁKA NA PŮDĚ ŠKOLY

6.6 Zdroje

- Webový portál Prevence rizikového chování – www.prevence-info.cz
- Program preventivních aktivit uplatňovaných ve školách a školských zařízeních – Pedagogové proti drogám: pppuk.cz/soubory/kadan-pedagogove_proti_drogam.doc
- Webový portál Drogová poradna – www.drogovaporadna.cz
- Drogový informační server – www.drogy.net
- Webový portál Prevence rizikového chování – www.odrogach.cz
- Krizový plán užívání omamných a psychotropních látek Střední školy obchodu, gastronomie a designu PRAKTIK, s. r. o. – skolapraktik.cz/inc/download_file.php?file=download/krizovy_plan_uzivani...
- Prevence drogových závislostí – <http://zdravi.e15.cz/clanek/postgradualni-medicina-priloha/prevence-drogovych-zavislosti-163718>
- Přehled vybraných platných předpisů pro oblast prevence sociálně patologických jevů – http://www.gmct.cz/files/Skolni_metodik_prevence/1_prevence_soc_pat_jevu.pdf
- Drog a zákon – <http://www.adiktologie.cz/cz/articles/detail/68/4154/Pravni-uprava-lecebneho-konopi>
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních – <http://www.prevence-praha.cz/attachments/article/123/Metodicke%20doporu-ceni%20k%20primarni%20prevenci%20rizikoveho%20chovani.pdf>
- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013-2018 – <http://www.msmt.cz/file/28077>